

УДК 343.2/7(043.2)

Цезар А.Р., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Семчук Н.О., к.ю.н.

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ПОВІТРЯНИХ ПОЛЬОТІВ

Кримінальний кодекс України в статті 281 встановлює кримінальну відповідальність за порушення правил повітряних польотів. Порушення правил безпеки польотів повітряних суден особами, які не є працівниками повітряного транспорту, може суттєво впливати на безпеку польотів як цивільної, так і військової авіації та спричинити загибель людей або настання інших тяжких наслідків.

Порушення правил повітряних польотів передбачає вчинення дій, які заборонені цими правилами, або ж невиконання тих приписів, які особа могла і повинна була виконати.

Під правилами безпеки польотів повітряних суден при цьому слід розуміти нормативно-правові акти, які регламентують політ повітряних суден, а також вказівки командира та членів екіпажу повітряного судна, які впливають з них і є обов'язковими для осіб, що перебувають на ньому під час польоту. Польотом є час від моменту зачинення дверей перед початком рейсу і до моменту дачі дозволу пасажиром виходити з повітряного судна після прильоту [4, с. 401], а повітряні судна, згідно з ст. 1 Повітряного кодексу України, – апарати, що підтримуються в атмосфері у результаті їх взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні [3].

Основним безпосереднім об'єктом злочину є безпека руху на повітряному транспорті, а додатковим факультативним об'єктом можуть виступати життя і здоров'я особи, власність, довкілля, інші блага.

Кваліфікуючи порушення правил повітряних польотів за об'єктивною стороною, необхідно враховувати, що вона включає три обов'язкові ознаки:

1) порушення правил безпеки польотів суден особами, які не є працівниками повітряного транспорту;

2) наслідки у виді небезпеки для життя людей або настання інших тяжких наслідків (ч. 1 ст. 281 КК), заподіяння середньої тяжкості тілесних ушкоджень або великої матеріальної шкоди (ч. 2, ст. 281), загибель людей (ч. 3 ст. 281);

3) причиновий зв'язок між порушенням правил безпеки польотів і зазначеними наслідками.

Проаналізувавши ці три ознаки, можна зробити висновок, що склад злочину, закріпленого в ст. 281 Кримінального Кодексу України, є матеріальним, оскільки суспільно-небезпечні наслідки та причиновий зв'язок між ними та злочинним діянням є обов'язковими для кваліфікації діяння саме за цією статтею [2, с. 603].

Суб'єкт злочину – спеціальний, оскільки ним може бути осудна особа, що досягла 16-річного віку, і яка не є працівником повітряного транспорту. Дії працівників транспорту за порушення правил безпеки польотів повітряних суден кваліфікуються за ст. 276 КК, а саме «Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту» [1].

Із суб'єктивної сторони даний склад злочину характеризується умисним або необережним ставленням винного до порушення правил повітряних польотів. А ось ставлення до наслідків злочину характеризується лише необережною формою вини.

Кваліфікуючими ознаками злочину є: спричинення потерпілому середньої тяжкості тілесних ушкоджень, завдання великої матеріальної шкоди (ч. 2 ст. 281 КК); загибель людей (ч. 3 ст. 281 КК).

Якщо говорити про складнощі та особливості класифікації злочину за даною статтею, то варто відзначити певні розбіжності у трактуванні ч. 3 ст. 281 КК.

Розбіжності, зокрема, стосуються того, яким чином треба кваліфікувати такий наслідок даного злочину, як завдання особі тяжких тілесних ушкоджень, оскільки ч. 2 ст. 281 передбачає спричинення тілесних ушкоджень середньої тяжкості, а не тяжких. М.І. Мельник, М.І. Хавронюк, а також О.О. Дудоров та Є.О. Письменський вважають, що завдання тяжких тілесних ушкоджень одному чи кільком потерпілим слід кваліфікувати за ч. 3 ст. 281, адже вони підпадають, на їх думку, під поняття «інші тяжкі наслідки». Таким чином, автори виключають можливість кваліфікації за сукупності злочинів. [3, с. 845; 1, с. 461].

С.С. Яценко ж має іншу думку щодо цього та зазначає, що такі випадки мають кваліфікуватися за правилами сукупності злочинів за ч. 2 ст. 281 і ст. 128 КК України [5, с. 633].

На мою думку, більш доцільною є думка першої групи науковців, які вважають, що ч. 3 ст. 281 КК України, а саме «інші тяжкі наслідки», охоплює факт нанесення тяжких тілесних ушкоджень, а тому додаткової кваліфікації за ст. 128 КК (Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження) України не потребує.

Таким чином, злочин, передбачений ст. 281 Кримінального Кодексу України, а саме «Порушення правил повітряних польотів», відноситься до переліку складів злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту, і специфіка злочину передбачає певні особливості при кваліфікації, зокрема, у частині визначення об'єктивної сторони складу злочину.

Література

1. Дудоров О.О. Кримінальне право. Особлива частина: підруч. / О.О. Дудоров, Є.О. Письменський. – К.: Дакор, 2013. – 786 с.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001 – № 25-26. – Ст. 131.
3. Мельник М.І. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / М.І. Мельник, М.І. Хавронюк. – К.: Атіка, 2014. – 1056 с.
4. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536.
5. Яценко С.С. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / С.С. Яценко. – К.: А.С.К., 2014. – 968 с.